

Hampið

FÖSTUDAGUR 22. JANÚAR 2021

Kynningar: Andrá heildverslun, Levis, Brugghús Steðja

Halldóra Mogensen, þingmaður Pírata, segir að hampur sé á gráu svæði lagalega séð og að því verði að breyta. Hún segir mikilvægt að löggjöfin sé byggð á gögnum og þróist með nýrri þekkingu. Hún segir það spennandi að fylgjast með hvernig ræktendur eru að prófa sig áfram og það séu klárlega margir kostir og spennandi möguleikar í ræktun hamps. FRÉTTABLAÐIÐ/STEFÁN

Gríðarleg tækifæri í hampi

Halldóra Mogensen segir að hampur bjóði upp á mikil tækifæri en þörf sé á skynsamlegra regliverki. Hér á landi væri hægt að rækta hamp í miklu magni og vinna úr honum alls kyns vörur. ➔2

Framhald af forsiðu ➔

Oddur Freyr Þorsteinsson
oddurfreyr@frettabladid.is

Halldóra Mogensen, þingmaður Pírata, telur að undanþágan sem var veitt fyrir ræktun iðnaðarhamps sé mikilvægasta breytingin sem hefur orðið á regluverkinu varðandi hamp á Íslandi. Hún telur plöntuna og efni sem er hægt að vinna úr henni bjóða upp á gríðarleg tækifæri fyrir ræktendur og að nauðsynlegt sé að setja lög um hamp sem byggja á bestu þekkingu og gögnum sem völ er á, en ekki fordómum.

„Hampur er á mjög gráu svæði lagalega séð á Íslandi, því iðnaðarhampur er unninn úr plöntunni Cannabis sativa en framleiðir nánast ekkert af vímugefandi efnum. Lögin kveða hins vegar á um að kannabis sé ólöglegt, óháð því hvort vímugefandi efni séu í því. Samkvæmt lögum um ávana- og fíkniefni frá 1974 er öll varsla og meðferð hamps því refsiverð,“ segir Halldóra. „Þessi lög eru enn í gildi og þeim hefur verið beitt, meðal annars af Lyfjastofnun í samstarfi við lögreglu til að stoppa ræktun á iðnaðarhampi.

Ræktendur hamps og aðrir hagaðilar hafa staðið í gríðarlega flottri baráttu fyrir leyfi fyrir iðnaðarhampsræktun. Svandís Svavarsdóttir heilbrigðisráðherra veitti undanþágu svo hægt væri að flytja inn fræin, sem gerði ræktun á síðasta ári mögulega,“ segir Halldóra. „Heilbrigðisráðherra gerði þetta meðal annars til að uppfylla vilyrði sem Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir, ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, gaf mér í óundirbúnum fyrirspurnum í október 2019. Hún sagðist opin fyrir að endurskoða reglur varðandi ræktun hamps, sem var svo gert.“

Getur nýst á ótal vegu

„Ég hef alltaf haft mikinn áhuga á lyfjahampi og hvernig hann er nýttur til lækninga. Ég hef fylgst vel með þeirri þróun og lagði fram frumvarp um að löggleiða lyfjahamp, sem er á ensku kallað „medical marijuana“,“ segir Halldóra. „Ég hef líka áhuga á hvernig cannabidiol, eða CBD, sem er eitt af virku efnum í hampi, hefur verið nýtt til lækninga. Það er unnið úr iðnaðarhampi sem veldur ekki vimu og er ekki ávana-bindandi.

Iðnarhampur getur nýst í margt og úr honum er hægt að framleiða alls konar efni á umhverfisvænni hátt, til dæmis pappir, textíl fyrir föt, plast, steypu, snyrtivörur og margt fleira,“ segir Halldóra. „Hampur bindur líka mikinn koltvísýring og það er miklu umhverfisvænna að gera pappir úr plöntu sem þú ræktar á þremur mánuðum en tré sem verður 100 ára. Svo er líka spennandi hugmynd að byggja hér hús úr hampsteypu, sérstaklega eftir umræðuna um rakaskemmdir og myglu, því hún myglar ekki.

Þegar maður skoðar söguna á bak við bannið á kannabis, þar sem iðnaðarhampur fylgdi með, sést vel að þar voru gríðarlegir hagsmunir í húfi hjá pappírsframleiðendum, textílframleiðendum og fleirum sem voru ekkert svakalega spenntir fyrir samkeppninni,“ segir Halldóra. „Banninu er svo viðhaldið vegna skorts á þekkingu sem leiðir af sér fordóma. Þess vegna er umræðan sem er í gangi núna gríðarlega gagnleg og hefur áhrif á hvernig fólk hugsar um þessa plöntu.“

Lög eiga að byggja á þekkingu
„Núna má rækta iðnaðarhamp

og eftir uppskeru er svo hægt að þurrka stönglana og vinna úr trefjunum. Blómin og blöðin er hægt að þurrka og framleiða úr þeim te, en það er kallað hráhampur,“ útskýrir Halldóra. „En um leið og þú hitar blómin, sem þarf að gera til að virkja kannabínóða og gera virka CDB-olíu, þá virðist þetta vera orðið ólöglegt þó að það valdi engri vimu. Það er ekkert vit í þessu og um leið og það gerist fer fólk að brjóta lögin, sem grefur undan löggjöfinni.“

Halldóra segir að bannið á hampi sé dæmi um hvernig bannhyggjustefna getur unnið gegn hagsmunum almennings.

„Það sýnir líka hvernig við þurfum að setja lög sem eru byggð á gögnum og þekkingu. Það getur flækt hlutina en það er nauðsynlegt,“ segir hún. „Ég held að hræðslan við að leyfa CBD byggji bara á þekkingarleysi og hræðslu við að það ýti undir misnotkun. En við vitum að fólk sækir í þetta ólöglega og á meðan það er ekkert regluverk í kringum þetta er ómögulegt að hafa eftirlit.“

Aðgengi að CBD mikilvægt

„Ég held að undanþágan sem var veitt til að leyfa ræktun iðnaðar-

“Lögin eiga að
þróast í samræmi
við nýja þekkingu og
það er erfitt að sjá hvað
löggjafinn er oft mikið á
eftir.

hamps seinasta sumar hafi verið mikilvægasta breytingin sem hefur orðið á regluverkinu hér á landi. Við sáum fjölda ræktenda fara af stað og hampræktun hefur blómstrað víða um land,“ segir Halldóra. „Þetta er mjög stórt tækifæri fyrir ræktendur, það er mikil og siaukin eftirspurn eftir þessum vörum og þetta býður upp á tækifæri fyrir alls kyns tilrauna-starfsemi í vöruþróun.

Mikilvægasta breytingin sem þarf að gera núna er að tryggja aðgengi fólks að CBD, sem hefur margvíslegt notagildi, meðal annars við ýmsum taugasjúkdómum, flogaveiki og langvarandi verkjum. Það eru einnig visbendingar um að það hjálpi með kvíðaraskanir og svefnleysi. Það er ekki ávanabindandi og gefur enga

vímu, svo það er enginn möguleiki á misnotkun,“ útskýrir Halldóra. „En gallinn á núverandi regluverki er sá að CBD telst enn hluti af kannabisplöntunni samkvæmt lögum um ávana- og fíkniefni, og því lyfseðilsskylt, eftirritunarskylt og Z-merkt, rétt eins og ópíóðar og aðrir ávanabindandi vímugjafar. Þetta hefur skapað svartan markað og þá fara í umferð oliur sem er ómögulegt að hafa eftirlit með og eru ótrúlega dýrar. Þessu verður að breyta.

Á seinasta þingi lagði ég fram þingsályktunartillögu um að setja CBD í almenna sölu, en það virtist ekki stemning fyrir því hjá meirihluta velferðarnefndar sem vildi frekar flokka CBD sem lyf. Ég gerði því breytingu á tillögunni þess efnis að fela heilbrigðisráðherra að auka aðgengi að vörum sem innihalda CBD og set þannig í hendur ráðherra að ákveða skilgreininguna,“ segir Halldóra. „Mér finnst alls ekki að eigi að flokka CBD sem lyf, það gerir aðgengi erfitt og ekkert bendir til að þess sé þörf. Það ætti að vera öllum frjálst að framleiða CBD-olíu úr jurt sem er leyflegt að rækta hér og líka að kaupa tilbúna og vottaða olíu. Ég vona að málið fái hljómgrunn á þingi og

verði samþykkt í góðri sátt. Það væri frábært að klára kjörtímabilið með því að afgreiða þessa tillögu og setja þetta í hendur næsta heilbrigðisráðherra.“

Gæti orðið stór grein á Íslandi

„Það er spennandi að fylgjast með hvernig ræktendur eru að prófa sig áfram með vörur og það eru klárlega ótrúlega margir kostir og spennandi möguleikar í ræktun hamps,“ segir Halldóra. „Við sjáum það líka úti í heimi, það er gríðarlega stór markaður fyrir bæði iðnaðar- og lyfjahamp.

Það er nóg að horfa til þess hvað hampur og efni úr honum hjálpa mörgu fólki sem glímir við erfið veikindi og jafnvel fíkn,“ segir Halldóra. „Lögin eiga að þróast í samræmi við nýja þekkingu og það er erfitt að sjá hvað löggjafinn er oft mikið á eftir.

Ísland virðist henta vel fyrir hampræktun og bændur eru að flytja inn ólík fræ og prófa sig áfram með mjög góðum árangri,“ segir Halldóra. „Ég hef mikla trú á þessu og held að þetta gæti orðið stór grein hér á landi. Hér virðast vera tilvaldar ræktunaraðstæður, það er frábært að það sé hægt að rækta hampinn úti.“

Halldóra segir að mikilvægasta breytingin sem þurfi núna sé að tryggja aðgengi fólks að CBD, sem getur komið að gagni í meðferð við ýmsum taugasjúkdómum, flogaveiki, langvarandi verkjum og mögulega einnig kvíðaröskunum og svefnleysi.
FRÉTTABLAÐIÐ/
STEFÁN

Kærkomið frelsi fram undan

Flóðgáttir munu opnast þegar CBD fæðubótarefnin verða loks leyfð á Íslandi. Andrá og Ozon hafa snúið saman bókum og stefna á kröftuga þátttöku með samheitið gott CBD í fylkingarbrjósti.

Heildsöluurnar Andrá og Ozon starfa saman í undirbúningi fyrir auknar heimildir til að selja CBD-heilsuvörur á Íslandi.

„Við erum í fyrsta lagi sannfærðir um að Alþingi muni fljótlega stíga af bremsunum og opna eins og nágrannabjóðirnar fyrir óhindruð viðskipti með CBD-heilsuvörur. Þess vegna sjáum við langþráð frelsi fram undan. Í öðru lagi teljum við enga ástæðu til að ætla annað en að íslenskir neytendur muni bregðast við þessum nýju valkostum með sama hætti og annars staðar. Það þýðir að CBD muni strax fagna miklum vinsældum og koma fólki á öllum aldri til hjálpar vegna stórra og smárra kvilla.“

Þetta segja þeir Magnús Páll Gunnarsson, framkvæmdastjóri Andrá, og Sigurður Hólmur Jóhannesson, framkvæmdastjóri Ozon.

Sigurður gjörþekkir CBD-heimsmarkaðinn eftir áralanga reynslu af innflutningi og notkun CBD við erfiðum taugaveikisjúkdómi dóttur sinnar. Hann er einnig formaður Hampfélagsins sem barist hefur fyrir leyfisveitingum fyrir ræktun iðnaðarhamps og lögleiðingu CBD á Íslandi. Þá er hann formaður evrópskra foreldrasamtaka barna með AHC-sjúkdóminn en CBD í lyfseðilsskyldum lyfjum, en þó ekki síður í sínu náttúrulega formi sem fæðubótarefni, hefur skipt þau börn gríðarlega miklu máli á undanförunum árum. Magnús Páll hefur um árabíl dreift náttúrulegum heilsuvörum með ensíumum úr íslenska þorskinum til apóteka og síðasta árið einnig CBD-vörum í samstarfi við Ozon.

Gott CBD er betra en sumt CBD!

Þeir félagar setja gæðin í öndvegi. „Það er ekki ólíklegt að öflugir framleiðendur CBD í hinum vestræna heimi skipti nú þegar mörgum hundruðum. Margir þeirra eru að framleiða frábærar vörur og við vonumst að sjálfsögðu til að koma við sögu í innflutningi margra þeirra. Hjá góðum framleiðendum er unnið eftir ströngum gæðastöðlum, lyfjafræðilegu eftirliti á rannsóknarstofum og reglubundinni skoðun á öllum verkferlum fram-

„Það biða þúsundir manna, og ekki sist eldra fólk, eftir því að náttúruleg CBD-fæðubótarefni verði loksins fáanleg á Íslandi fyrir opnum tjöldum með tilheyrandi gæðaeftirliti og fagmennsku,“ segja þeir Magnús Páll og Sigurður sem snúið hafa bókum saman í CBD-markaðsfærslunni. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

leiðslunnar. Áhersla er gjarnan lögð á lífræna ræktun iðnaðarhampsins og annarra innihaldsefna, lausa við hvers kyns tilbúni áburð, skordýraeitur og önnur

eitur- og aukefni, erfðabreytingar, tilraunastarf á dýrum, tilbúin lyktarefni, rotvarnarefni og svo framvegis.“

Það eru hins vegar líka margir framleiðendur sem nalgast CBD-markaðinn, sem hefur verið að opnast á undanförunum árum, með skjótfenginn gróða að leiðarljósi.

„Þess vegna er mikið af drasli á CBD-markaðnum og það er mikilvægt að þekkja muninn á góðu CBD eða hinu sem jafnvel er selt undir fölsku flaggi, bæði hvað varðar gæði framleiðslunnar og magn af CBD í hverju glasi eða hylki, ásamt fleiru. Við erum ákveðnir í að merkið „gott CBD“

muni smám saman festa sig vel í sessi en það gerist aldrei nema hver einasta vara sem skartar þessum gæðastimpli muni standa undir nafni. Með því ætlum við að standa og falla,“ segja Magnús Páll og Sigurður Hólmur.

Gott CBD er meðal annars selt í flestum apótekum, heilsubúðum, Fjarðarkaupum, Hagkaupum, Heimkaupum og víðar.

Hverjum nýtist CBD?

CBD (Cannabidiol), sem oftast er unnið úr lífrænt ræktuðum iðnaðarhampi, hefur þekkta virkni sem meðal annars er nýtt í lyf, lækningavörur, snyrtivörur og fæðubótarefni. CBD er á meðal innihaldsefna í lyfseðilsskyldum tauga- og flogaveikilyfjum og í vísindasamfélaginu er almenn viðurkenning á jákvæðum áhrifum CBD-fæðubótarefna á til dæmis kviða, streitu, svefn, minni og skapgerð, matarlyst og meltingarkerfið. Þá er meðal annars staðfest þekking á jákvæðum áhrifum CBD á ýmis húðvandamál, bólgur og verki.

Í vörulínu Andrá og Ozon eru meðal annars viðurkenndar lækningavörur fyrir exem, psoriasis og unglingabólur og eiga þessi krem nú þegar miklum vinsældum að fagna hér á landi. Þar sem CBD-fæðubótarefni eru leyfð tekur fólk þau líka gjarnan eins og vítamin fyrir almenna bættu líðan – til dæmis svona eins og við Íslendingar tökum lýsið okkar!

Nokkur aðalatriði um CBD

1. Ræktun iðnaðarhamps, en úr honum má meðal annars vinna CBD-kannabínóða, og notkun CBD til lækninga og heilsuverndar hefur fylgt mannkyninu frá öröfi alda.
2. CBD í ýmsu formi er notað um allan heim, meðal annars sem innihaldsefni í lyfjum, náttúrulegt fæðubótarefni, alls kyns húð- og snyrtivörur og margt fleira.
3. Ísland er eitt örfárra ríkja sem ekki hefur nú þegar leyft frjáls viðskipti með CBD. Enn er þess beðið að Alþingi heimili sölu CBD-fæðubótarefna, til dæmis í formi olíu undir tungu, hylkja til inntöku, íblöndunarefna í alls kyns matvöru og fleira.
4. Ræktun iðnaðarhamps hér á landi var loksins heimiluð á síðasta ári og úr honum má vinna ýmsar afurðir fyrir utan CBD sem nýta má í alls kyns heilsu- og matvörur.
5. CBD-húð- og snyrtivörur (útvortis notkun) eru leyfðar á Íslandi og meðal annars seldar í apótekum fyrir milligöngu Andrá og Ozon.
6. Evrópuðómstóllinn í Lúxemborg úrskurðaði undir lok síðasta árs að CBD sé hvorki vimugefandi né skaðlegt fólki og þess vegna sé óheimilt að hindra viðskipti með CBD-heilsuvörur nema skaðsemi þess sé sönnuð í viðkomandi landi.
7. Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin (WHO) hefur tekið í sama streng og flokkar CBD nú sem matvæli. Það er gríðarlega mikilvæg breyting.
8. Sameinuðu þjóðirnar hafa sömuleiðis endurskilgreint CBD og fjarlæggt það af lista sínum yfir skaðleg efni.
9. CBD-iðnaðurinn um allan heim er nú þegar orðinn gríðarlega stór. Gert er ráð fyrir að í kjölfar fulls viðskiptafrelsis muni velta hans í Bandaríkjunum einum verða a.m.k. tvö þúsund milljarðar króna árlega innan skamms tíma.

Ólíkir valkostir og virkni í vörulínu Andrá og Ozon

- Cibdol CBD Aczedol bólukrem. Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD Soridol psoriasis-krem. Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD Zemadol exem-krem. Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD hita- og verkja-krem. Magn CBD: 52 mg.
- Cibdol CBD öldrunarvari (Anti Aging). Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD andlitsserum. Magn CBD: 60 mg.

- Cibdol CBD næturkrem. Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD SPF 15 dagkrem. Magn CBD: 100 mg.
- Cibdol CBD handáburður. Magn CBD: 150 mg.
- Cibdol CBD fótakrem. Magn CBD: 190 mg.
- Cibdol CBD varasalvi. Magn CBD: 10 mg.
- Cibdol CBD augngel. Magn CBD: 26 mg.

- Elixinol CBD hampkrem. Magn CBD: 100 mg.
- Endoca CBD húð- og verkja-salvi. Magn CBD: 750 mg.
- Endoca CBD húð- og verkja-krem. Magn CBD: 300 mg.
- Endoca CBD húð- og verkja-krem. Magn CBD: 1.500 mg.
- Endoca CBD húð- og varasalvi. Magn CBD: 20 mg.
- Dr. Kent CBD kæli/hita- og verkjakrem. Magn CBD 300 mg.

Þróa staðgönguefni frauðplasts úr hampi

Teitur Schott og Hörður Sveinsson vinna að því að þróa staðgönguefni fyrir frauðplast úr hampi og mýsli. Efnið er vatnsfælið og hitapolið og brotnar niður í náttúrunni.

Sandra Guðrún
Guðmundsdóttir
sandragnur@frettabladid.is

Verkefnið sem þeir Teitur og Hörður vinna að og er styrkt af Rannís, gengur út á að skipta EPS, sem er tegund af frauðplasti, út fyrir náttúruvænna efni.

„Kassarnir sem notaðir eru til að pakka fiski áður en hann er fluttur út eru úr EPS-frauðplasti. Við erum að þróa lífrænt efni sem hægt er að nota í staðinn. Efnið er aðallega búið til úr mýsli sem er unnið úr óvirkum hluta svepps. Hitt innihaldsefnið er hampur og mögulega lúpína ef rannsóknirnar á henni ganga vel. Ástæða þess að hampurinn er notaður er vegna þess hve trefjarikur hann er,“ útskýrir Teitur.

„Styrkleiki og ending trefjanna gera það að verkum að hampurinn er gott ensímahvarfaefni sem bindur mýslið. Hampur virðist virka best til að búa til efni sem er bæði vatnsfælið og hitapolið. Mýslið virkar eins og ger sem bindur hampinn saman við önnur nýtanleg efni sem geta breytt um lögun séu þau sett í mót, en þannig er hægt að búa til kassa úr efninu.“

Teitur segist ekki hafa unnið við neitt þessu líkt áður en hann hefur alltaf verið heillaður af því að finna lausnir á vandamálum. Hann segir að það að vera þó ekki nema bara lítill hluti lausnarrinnar virki mjög hvetjandi á hann.

Nýja efnið mengar ekki

Hlutverk Teits í þróun á þessu nýja efni snýr að ræktuninni. Hann og konan hans eiga bøndabæ í Laugarási en þangað eru væntanlegir tveir gámar sem verða notaðir sem tilraunastofur. Eins og er vinnur hann að því að finna réttu hærleðu sveppategundirnar til að framleiða gott og trefjaríkt mýsli. Hlutverk Harðar er aftur á móti vinnsla efnisins og að hafa umsjón með framleiðslu vörunnar.

„Við kynntumst í gegnum FabLab í Breiðholti og ákváðum að vinna saman að þessu verkefni tengdu fiskikössum. Ástæða þess að við viljum skipta út EPS er sú að það er mjög ónáttúruvænt. EPS-frauðplast er flutt til landsins sem litlar kúlur. Það er svo hægt að stækka þær og móta í frauðplastkassa sem notaðir eru til að pakka fiski en margt fólk ætti að kannast við þessa kassa. Kassarnir brotna ekki niður í náttúrunni, framleiðsla þeirra mengar og þessir einnota kassar enda sem landfylling eða úti í sjó þar sem þeir valda að lokum óbætanlegum skaða á vistkerfinu,“ útskýrir Teitur.

„Þetta nýja efni er betra en EPS af því það brotnar niður í náttúrunni og er búið til úr lífrænum efnum sem eru alveg jafn endingargóð og einnota EPS. Það er vatnsfælið sem þýðir beinlínis að efnið hrindir frá sér vatni og það er líka hægt að hita það með eldi án þess að það brenni. Eftir að þetta efni verður að einnota kassa sem notaður er til að flytja fisk getur það farið aftur saman við jörðina og verið næring fyrir jarðvegin. Ef það endar í sjónum geta sjávarlífverur borðar það og fengið bragðlitla næringu.“

Teitur segir að þeir Hörður séu tilbúnir til að búa til frumgerð af fiskikössum, sem unnir eru úr hampi og mýsli, í fullri stærð. MYNDIR/ÆÐSENDAR

Eftir að þetta efni verður að einnota kassa sem notaður er til að flytja fisk getur það farið aftur saman við jörðina og verið næring fyrir jarðvegin.

„Við höfum hingað til aðeins notað efnið í rannsóknarskyni og í litlum einingum. En við vitum upp að vissu marki hvernig það virkar best og erum tilbúnir til að búa til frumgerð í fullri stærð. Núna er aðalmálið að finna bestu sveppina sem vaxa á Íslandi til að nýja efnið geti orðið til breytinga á rekstri í fiskiðnaði.“

Hlutverk Harðar eru að sjá um framleiðsluhliðina á efninu.

Hampurinn er notaður sem bindiefni í nýja „frauðplastinu“.

BÓLGUR OG VERKIR Í LIÐUM & VÖÐVUM GODHEILSA.IS

ACTIVECANN hamp verkjakremin færðu á GODHEILSA.IS og í völdum apótekum.

Garðsapóteki, Reykjavíkur apóteki, Lyfjaver, Lyfsalanum, Apóteki Garðabæjar, Apóteki Hafnarfjarðar, Apóteki Reykjaness, Akureyrar apóteki, Apóteki Vesturlands.

SKRÁÐU ÞIG Á PÓSTLISTANN

Fáðu blað dagsins sent rafrænt

FRÉTTABLAÐIÐ

Sjálfbær tíska er ekki bara hugsjón – hún er nauðsyn

Levi's hefur á undanförnum árum unnið hörðum höndum að því að þróa hamp sem efni í gallabuxur. Útkoman eru endingargóðar og umhverfisvænar gallabuxur sem mæta kröfum um gæði og ábyrgð. Levi's hefur löngum lagt áherslu á að auka sjálfbærni á öllum sviðum starfseminnar.

Sjálfbær tíska er ekki hugsjón. Hún er nauðsyn,“ segir á heimasíðu Levi's en fyrirtækið hefur um árabil haft sjálfbærni að leiðarljósi við framleiðslu á fatnaði. Það er meðal annars gert með því að draga úr vatnsnotkun við framleiðslu gallabuxna og er fyrirtækið stöðugt að þróa aðferðir í þeim tilgangi.

Þar kemur hampurinn sterkur inn. „Levi's buxur sem gerðar eru úr hampi eru mun umhverfisvænni en bómullargallabuxur þar sem hampur þarf minna af vatni og minna af áburði sem getur valdið jarðveginum skaða,“ útskýrir Maj-Britt, verslunarstjóri Levi's í Smáralind.

Jafnmjúkur og bómull

Maj-Britt segir helstu áskorunina sem fylgt hafi hampi í gegnum tíðina liggja í grófum eiginleikum efnisins. „Hampur er í grunninn mun grófari og býr því ekki yfir sams konar mykt og bómull. En eftir margra ára rannsóknir og prófanir hefur Levi's náð að mýkja hampinn þannig að hann er jafn mjúkur og bómull.“

Buxurnar eru sem stendur úr blöndu af hampi og bómull. „Þær gallabuxur sem eru núna í boði eru í flestum tilvikum úr 30% hampi og 70% bómull en markmið Levi's er að þróa hampinn áfram svo hægt verði að auka hlutfall hamps í buxum og jafnvel bjóða upp á buxur úr 100% hampi.“

Í takt við kröfur samtímans

Maj-Britt segir gallabuxur úr hampi endurspegla þá vitundarvakningu sem orðið hefur meðal neytenda undanfarin ár og þá sérstaklega þeirra sem yngri eru.

„Unga kynslóðin og komandi kynslóðir gera kröfu um umhverfisvæna framleiðslu og þar er Levi's í fararbroddi. Þeir hafa verið á þeirri braut í tugi ára og leiða oft ýmsar nýjungar. Sem dæmi má nefna buxur sem voru framleiddar úr plastflöskum árið 2013 en sú þróun er enn í gangi og þess konar buxur hafa verið í sölu í Levi's í Kringlunni og Smáralind. Þá er ekki síður lögð áhersla á að bjóða upp á vinnuaðstæður sem tryggja velferð starfsfólks.“

Umhirdan skiptir máli

Viðskiptavinum stendur þá til boða að fá ýmis ráð sem auka endingartíma buxnanna. „Það er líka gaman að segja frá því að þetta ferli tekur ekki enda þegar buxurnar eru seldar frá okkur vegna þess að við leiðbeinum viðskiptavinum okkar varðandi þvott á gallabuxum,“ segir Maj-Britt.

„Umfram allt þá ráðleggjum við að gallabuxur séu þvegnar sem sjaldnast. Ef þær eru þvegnar þá mælum við með því að þær séu þvegnar á 30°C heitu vatni og á röngunni en þá varðveitist liturinn betur. Einnig mælum við með því að þær séu þvegnar á litlum snúningi en mikill snúningur getur tætt upp efni. Síðast en ekki síst er mikilvægt að setja þær aldræi í þurrkara vegna þess að þá geta þær minnkað,“ útskýrir hún.

„Öll þessi atriði stuðla að betri endingu og meiri nýtingu sem

Maj-Britt segir hampgallabuxurnar frá Levi's endurspegla þær kröfur sem nú eru uppi. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Levi's hefur lengi lagt áherslu á að þróa sjálfbærar vörur. FRÉTTABLAÐIÐ/ERNIR

Levi's er einnig með skýrtur.

Buxurnar eru sterkar og fallegar.

Dökkar hampgallabuxur frá Levi's.

Ljósar hampgallabuxur frá Levi's.

gerir það að verkum að viðskiptavinurinn þarf ekki að kaupa nýtt og getur því lagt sitt af mörkum til umhverfisins. Það er líka mikilvægt að minna sig á að það er á ábyrgð okkar allra að draga úr vatnsnotkun, en ekki einungis framleiðenda.“

Maj-Britt vísar þá í orð sem Seth Ellison, forstjóri Levi's í Evrópu, lét nýverið falla. „Hann sagði að Levi's væri sennilega sjálfbærasti fatnaður í heimi. Hann rökstuddi það með því að benda á þá staðreynd að ef þú ferð inn í verslanir sem selja notaðar vörur þá eru yfirgnæfandi líkur á því að þar finni þú í það minnsta eina flík frá Levi's, ef ekki ekki fleiri.“

Umhverfisvænn hampur í tiskuiðnaðinn

Fatahönnuðurinn Sigrún Halla Unnarsdóttir hlaut á dögunum styrk frá Hönnunarsjóði Íslands til þess að þróa íslenskt band úr hampi. Hún er spennt fyrir nýju íslensku hráefni í textíliðnaðinn.

Jóhanna María
Einarsdóttir

johannamaria@frettabladid.is

Sigrún frétti fyrst af möguleikum hampsins í gegnum Hallormsstaðarskóla þar sem

hún var að kenna. Skólinn hefur unnið með Pálma Einarssyni í Berufirði sem er ótull talsmaður fyrir ræktun hamps á Íslandi og ræktar hann sjálfur ásamt konu sinni Oddnýju Önnu Björnsdóttur. „Í skólanum voru þau byrjuð að búa

til drykki og pasta úr hampi. Svo gerðu þau tilraunir með band úr hampi. Mér fannst ótrúlega spennandi að hér væri verið að koma með nýtt hráefni í textíllóru Íslands og þótti rakið að skoða hvernig hægt er að þróa aðferðir við að búa til band úr íslenskum hampi. Ég sótti því um styrk hjá Hönnunarsjóði og fékk hann,” segir Sigrún.

Sigrún og ullin

Sigrún hefur um árabíl unnið í gjöfulu samstarfi við vörumerkið Varma sem rekur þrjónaverksmiðju í Ármúlanum. „Ég bý að ómetanlegri tengingu inn í ulla- iðnaðinn á Íslandi og er með frábæra aðstöðu. Ég er í raun eins og hálfgerður húsköttur í verksmiðju Varma en þegar fólk kemur þangað að þróa vörur kem ég yfirleitt inn í sniðagerðinni. Ég nota síðan verksmiðjuna fyrir fatalínu mína, AD, en þar vinn ég með flikur úr íslenskri ull og afgangsbandi. Vörurnar fást meðal annars í Varma pop-up búðinni á Skólavörðustíg og á synishorn.is.

Það eru alger forréttindi að fá að valsa hér um innan um allt þetta hráefni og vinnslu. Ég hef unnið hjá fyrirtækjum þar sem framleiðslan fer öll fram erlendis og þá fór vinnudagurinn í fátt annað en tölvupóstsamskipti, en Varma er í mínum huga menningarstofnun. Það sorglega er hvað það eru fáir sem fatta hve samofin ulla- vinnsla er íslenskri menningarsögu. Ég lærði fatahönnun í Danmörku, en þar er mun meiri og lengri saga á bak við hönnun og fataiðnaðurinn mun stærri en hér. Ég veit að ef Danir ættu eitthvert hráefni eins og íslensku ullina, myndu þeir hampa henni svo ótrúlega mikið. Þeir myndu aldrei líta á ullina sem sjálf-sagðan hlut, eins og við Íslendingar eigum til að gera.

Varma hefur síðastliðin ár verið í vöruþróun með íslensku ullina í samstarfi við Ístex og unnið að því að búa til lambsullarband sem er mýkra en það sem við höfum áður þekkt í vélþrjónabandi. Mér finnst mikilvægt að við tökum allri þeirri vöruþróun sem á sér stað með ullina, og nú með hampinn, fagnandi,” segir Sigrún.

Endurvaktar vinsældir

Margir í tiskuiðnaðinum er spenntir fyrir hampinum enda er hér um að ræða umhverfisvænt efni sem býður upp á fjölbreytta möguleika í textíllífi. „Saga textíls úr hampi er um 10.000 ára gömul og er eitt af fyrstu efnunum sem mannfólk notaði. En efnið var áður frekar grófgert og svo var plantað bönnuð í lok sjöunda áratugarins. Upp úr 1980 komu fram nýjar aðferðir við að vinna hampinn og svo eru fleiri og fleiri lönd að leyfa ræktunina á ný svo það má segja að ákveðið hampæði sé fram undan. Ég verð sífellt vör við fleiri sem vinna með hamp í fatnað. Þar má nefna útivistarmerkið Patagonia sem er þekkt fyrir að leggja mikla áherslu á umhverfisvernd, en þau bættu við 68 nýjum flikum úr hampi blönduðum við lifræna bómull eða tencel. Á síðasti ári kom Levi's á markað með hampgalla- buxur og Kelly Slater, einn frægasti brimbrettakappi í heimi, hannar og framleiðir sjálfbæra fatalínu þar sem hampurinn er í aðalhlutverki.“

Notadrjúgur, spennandi og umhverfisvænn efniviður

„Það sem þykir svo spennandi við hampinn er hvað þarf lítið landsvæði til að fá góða upp- skeru, en plantan vex mjög hátt,

Sigrún Halla Unnarsdóttir er spennt fyrir því að gera tilraunir með íslenska hampinn. Hún býr að dýr- mætri reynslu í vinnslu á íslensku ullinni, sem mun alltaf eiga sérstakan stað í hjarta hennar. MYND/ ANKI GROTHE

Ullin hefur verið Sigrúnu hugleikin um árabíl og hannar hún fallegar ullarflikur undir merkinu AD.

Hér má sjá hamptrefjar í sínu grófasta formi. Svo má vinna efnið áfram í textíl. MYNDIR/ AÐSENDAR

allt að 3-4 metra upp í loftið. Þá skilur hampurinn jörðina eftir næringarríkari en áður en honum var plantað. Ræktunin krefst lítils sem einskis utanumhalds. Það þarf til dæmis engin eiturefni og hann fær næga vökvun af rigningunni. Einnig bindur hampurinn meira af koltvísýringi úr loftinu en sama landsvæði af skógi, sem er algerlega magnað. Þá er hampfatnaður bæði endingargóður og bakteriu- drepandi. Hampbandið er unnið úr trefjum í stilknum en svo má nýta alla aðra hluta plöntunnar í ýmiss konar framleiðslu. Þetta er því gífurlega notadrjúg planta.“

Þjökuð af samviskubiti

„Sem fatahönnuður er ég þjökuð af eilífu samviskubiti, enda er ljóst að fataiðnaðurinn er annar mest mengandi iðnaður í heiminum í dag. Þá er bómullariðnaðurinn stór hluti af vandamálinu. Lifræn bómull er aðeins betri en venjuleg að því leyti að þá eru engin eiturefni notuð í ræktunina. Svo er alger sturlun hversu mikils vatns bóm- ullarræktun krefst, en það kemur flestum á óvart hversu mikið vatn fer í framleiðslu á einum stuttermaból. Það sem er svo frábært við hampinn er að hann gæti í mörgum tilfellum leyst bómullina af hólmi.

Hráefnið fæ ég frá Kidda sem ræktar hamp í Vatnsnesi. En að sögn hans eru margar jarðir og tún á Íslandi sem eru lítið notaðar og væru tilvaldar í hampæktun. Það er svo spennandi að koma með eitthvað nýtt inn í íslenskan land- búnað sem hægt er að nýta á svo

fjölbreyttan hátt eins og raunin er með hampinn. Ég mun byrja að skoða möguleikana á því að búa til hampband sem hægt er að þróa og vefa úr. Hamptrefjarnar eru allt óðruvísi en ullin svo ég mun byrja á að vinna þetta í höndunum fyrst um sinn. Þá er ég að þreifa fyrir mér hér heima eftir stöðum þar sem ég get fengið að gera tilraunir með hamptrefjarnar, en ég er að vona að ég geti að einhverju leyti nýtt sömu vélar og þær sem eru notaðar til ulla- vinnslu en það á eftir að koma alveg í ljós. Ein spunaverksmiðja sem ég hef talað við er Uppsþuni, en þar er meðal annars verið að gera tilraunir úr þara og rósum, ásamt því að vinna band úr ull. Ég er líka á höttunum eftir samstarfsaðilum sem eru áhugasamir að koma inn í verk- efnið með mér, hvort sem er með fjármagn eða taka þátt í þróunar- ferlinu.“

Ísland heimili hampsins

„Hér á Íslandi höfum við full- komnar aðstæður til að rækta hamp enda höfum við allt þetta landsvæði. Svo passar þetta svo vel við ímynd okkar sem sjálfbær þjóð. En við þurfum líka að standa á bak við þessa ímynd, ekki bara í orðum heldur gjörðum. COVID-19 faraldurinn hefur kennt okkur ýmislegt og meðal annars minnt okkur á hvað það er gálið að senda vörur hálfan hringinn í kringum hnöttinn og stundum er það hreinlega ekki hægt. Nú er um að gera að leita sér nær og nýta það sem er hér til staðar.“

Sjálfbært Lífplast úr
Íslenskum lðnaðarhampi

hemp pack

ORGANIC BIO TECH SOLUTIONS

www.hemppack.is

Hampolíu línan frá Volare
er rík af næringarefnum,
viðheldur raka og styrkir
húð, hár og hársvörð

Vörurnar eru vegan!

Volare

Kynntu þér vörurnar á volare.is

Brugghús Steðja er staðsett á sveitabæ í Borgarfirði. Þar líta dagsins ljós margvislegir nýstárlegir bjórar. MYNDIR/ÞSENDAR

Hampur er unninn úr hamplaufum

Brugghús Steðja er fjölskyldufyrirtæki, staðsett á jörðinni Steðja í Borgarfirði. Brugghúsið var stofnað árið 2012. Nýjasta afurðin hjá Steðja er bjórinn Hampur en hann inniheldur hamplauf.

Eigendur Brugghúss Steðja eru hjónin Svanhildur Valdimarsdóttir og Dagbjartur Ariliusson en bruggmeistarinn er Þjóðverjinn Philipp Ewers sem er mikill bjórmeistari. Það má því segja að hjónin séu með heldur óhefðbundinn búskap á jörð sinni en bærinn er um 5 km sunnan við Kleppjárnsreyki.

Þegar Dagbjartur er spurður hvað hafi komið til að þau settu upp brugghús á jörðinni svarar hann: „Við lifum bara einu sinni og viljum hafa svolítið gaman af lífinu. Við höfum enga reynslu af svona framleiðslu og þess vegna réðum við þýskan fagmann sem sér um að brugga. Við erum á góðum stað í Borgarfirði og höfum upp á að bjóða heimsins besta vatn,“ segir hann.

„Við höfum allar götur frá stofnun reynt að vera lifandi brugghús, koma með nýjungar og hafa kjark til að prófa eitthvað nýtt. Samt gerum við strangar gæðakröfur og höldum jafnvægi í framleiðslunni. Allir okkar bjórar eru sykurlausir en það er eitt af okkar móttóum, heilnæmir bjórar, ef svo má segja,“ útskýrir Dagbjartur en nýjasta afurðin er bjórinn Hampur. Þar er notast við hamplauf sem verður að teljast merkilegt.

„Okkur þykir hamplantan mjög merkileg og við erum eini bjórframleiðandinn sem býður upp á bjór með hamplaufum. Þetta er planta sem hægt er að nýta 100% og hægt að rækta á Íslandi með nokkuð góðu móti. Því langaði okkur að prófa okkur áfram með hampinn í bjórgerð. Við gerðum nokkrar tilraunir með ýms afbrigði af hampi, síðan

Dagbjartur Ariliusson og Svanhildur Valdimarsdóttir, eigendur Brugghússins Steðja. Í nýjasta bjórinn nota þau hamplauf.

hefur verið í tísku undanfarin ár en er ekki allra samt sem áður. Okkar bjór hefur verið afar vel tekið. Hampur hefur einungis verið í sölu á vefverslun okkar, bjorbillinn.com, þar sem við sjáum sjálfum dreifingu og komumst í beint samband við kunnana okkar,“ útskýrir Dagbjartur en hampinn fær hann frá ræktanda á Suðurlandi. „Við höfum mikla trú á hampinum og teljum hann hafa lækningamátt,“ segir hann og bætir við að alltaf sé eitthvað í gangi hjá þeim og nýjungar sífellt að líta dagsins ljós.

Þar sem bóndadagur er í dag er ekki annað hægt en að minnast á þorraólið frá Steðja sem nefnist Hvalur. Hann er séríslenskur og er kominn í dreifingu. Hvalur er líklega þekktasti bjórinn frá Steðja og hefur vakið athygli út fyrir landsteinana. „Næst verður það síðan páskabjórinn,“ segir Dagbjartur.

Venjulega hefur verið hægt að heimsækja brugghúsið og skoða framleiðsluna en sökum far-sóttarinnar hefur verið lokað hjá Steðja. Móttaka ferðamanna var stór hliðargrein hjá þeim hjónum. Fólk fékk að smakka afurðirnar og vonandi stýttist í að hægt verði að fara í heimsókn aftur.

Þegar Dagbjartur er spurður hvernig gangi að reka lítið brugghús í Borgarfirðinum, svarar hann: „Þrusuvel, sérstaklega eftir að við opnuðum vefverslunina okkar, bjorbillinn.com eða stedji.com.

Brugghús Steðja framleiðir margar gerðir bjóra, meðal annars sérstakan þorrabjór sem vakið hefur mikla athygi hér á landi sem annars staðar.

Okkur þykir hamplantan mjög merkileg og við erum eini bjórframleiðandinn sem býður upp á bjór með hamplaufum.

lögðum við í stóra lögum af bjór sem er hannaður í kringum hamp. Bjórstillinn er „pale ale“ og er bruggaður með sitrushumlum sem gefa ferskt sitrusbragð en það passar vel með bragðinu sem hamplaufin gefa. Þessi bjórstill

Nánar á heimasíðunni stedji.com en hægt er að fylgjast með þeim hjónum á Facebook undir Brugghús Steðja.

Hampfélagið í sjálfbærari framtíð

Hampfélagið var stofnað í september 2019 af áhugafólki um iðnaðarhamp og CBD og kom eins og stormsveipur inn í íslenskt samfélag. Félagið hefur haldið alls kyns fróðlega kynningarfundi.

Eitt af fyrstu verkefnum félagsins var að halda málþingið Hampur til framtíðar á Grand Hótel Reykjavík, í október 2019. Þar sem hampur hafði verið bannaður í 50 ár og þekking almennings á plöntunni takmörkuð var ekki

vitað hversu margir myndu mæta. Það kom því skammtilega á óvart að um 300 manns mættu á svæðið og þurfti fólk frá að hverfa því salurinn yfirfylltist af fólki sem var þarna komið til að læra um þessa mögnuðu plöntu.

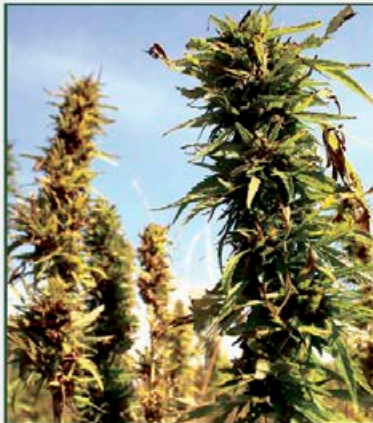

Viða um heim er hampur ræktaður. Einnig er hér á landi verið að gera tilraunir til að vinna úr hampinum alls kyns iðnaðarvörur og matvæli, eins og byggingarefni, trefjaplötur, umbúðir, fatnað, pappír, rafhlöður, hreinlætis- og snyrtivörur, te, krydd, drykki, pasta og brauð. Myndin er frá hampræktun í Þýskalandi. FRÉTTABLAÐIÐ/GETTY

LANDSTÓLPÍ FLYTUR INN HAMPFRÆ

Finola og Felina32

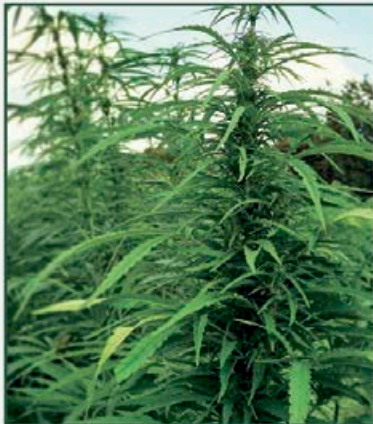

Finola er finnskt yrki, það er frekar lágvaxið eða um 1,6 – 1,8 metrar, þolir haustveður nokkuð vel. Finola er frekar fljótsprottið eða um 100 – 120 dagar.

Heilir sekkir - 25 kg.
Verð pr/kg. **kr. 2.650,**

Vigtun - Lágmark 1 kg.
(ekki fáanlegt í hálfum kílóum)
Verð pr/kg. **kr. 3.120,**

*Öll verð eru með vsk.

Felina32 yrkið er nokkuð hávaxnara en Finola, getur orðið 2,5 – 3,5 metrar. Felina32 gefur mjög góð blóm til te-gerðar. Felina32 hefur verið ræktað hér á landi með nokkuð góðum árangri. Vaxtartími ca. 130 dagar +/-

Heilir sekkir - 25 kg.
Verð pr/kg. **kr. 1.500,**

Vigtun - Lágmark 1 kg.
(ekki fáanlegt í hálfum kílóum)
Verð pr/kg. **kr. 1.750,**

*Öll verð eru með vsk.

Pöntunarfrestur er til 20. febrúar!

Nánari upplýsingar á **landstolpi.is**

Á þinginu tóku til máls Pálmi Einarsson, iðnhönnuður og hamp-ræktandi, Stuart Titus, forstjóri Medical Marijuana Inc., Janne Heimonen, yfirmaður Kannaway í Evrópu, Maren Krings heimildaljósmyndari og Sigurður Hólmar Jóhannesson, formaður Hampfélagsins. Fyrirlestrana má finna á vef og Facebooksíðu Hampfélagsins, en félagið er einnig með lokaðan hóp á Facebook undir nafninu Hampræktendur og markaðstorg.

Fljótlega eftir málþingið var Hampfélaginu boðið að halda kynningar á hinum ýmsu stöðum. Félagið sendi einnig upplýsingar um hampinn á þingflokka og var í framhaldinu boðið að halda kynningar á honum þar sem allir tóku vel í málið. Samtök iðnaðarins, Bændasamtökin, sveitarfélög og fleiri sendu jafnframt áskorun til stjórnvalda um að heimila innflutning, ræktun og framleiðslu á vörum úr iðnaðarhampi.

Halldóra Mogensen hefur verið ötull stuðningsmaður hampsins og lagt fram tvær þingsályktunar-tillögur varðandi aðgengi almennings að CBD (kannabidiol), en sem stendur hefur almenningur ekki aðgengi að því vegna afstöðu Lyfjastofnunar sem flokkar CBD sem lyfjaefni, en ekki fæðubótarefni.

Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfa-dóttir, ferðamála-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra, tók málið að sér og þverpólitísk sátt um málið varð til þess að í apríl 2020 gerði Svandís Svavarsdóttir heilbrigðisráðherra reglugerðarbreytingu sem heimilaði innflutning, meðferð og vörslu fræja til ræktunar iðnaðarhamps. Þess má geta að þremur vikum áður hafði Kristján Þór Júlíusson, sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra, sett ráðstafanir til að stuðla að ræktun iðnaðarhamps í aðgerðaáætlun sína um leiðir til að mæta áhrifum COVID-19 á landbúnað og sjávarútveg.

Landsmenn brugðust skjótt við og voru flutt inn hátt í 700 kíló af fræjum það vorið sem nægir í 30 hektara, en einn hektari gefur af sér 3-8 tonn af trefjum, samkvæmt erlendum tölum. Í vetur hafa aðilar

» Markmið félagsins er að fræða og miðla þeim ávinningi sem hlýst af nýtingu hamps fyrir betri og sjálfbærari framtíð.

hringinn í kringum landið verið að gera tilraunir með að vinna úr hampinum alls kyns iðnaðarvörur og matvæli, eins og byggingarefni, trefjaplötur, umbúðir, fatnað, pappír, rafhlöður, hreinlætis- og snyrtivörur, te, krydd, drykki, pasta og brauð.

Hampurinn hefur verið mikið í umræðunni og fengið mikla umfjöllun á ólíkum miðlum. Þrátt fyrir að landsmenn virðist deila um flest, virðist umræða tengd iðnaðarhampi nánast eingöngu vera jákvæð. Í nýlegri umfjöllun Bloomberg-fréttastöðvarinnar var bent á að þessi nýi iðnaður gæti komið sterkur inn í kjölfar samdráttar í ferðamannaíðnaðinum vegna COVID.

Um þessar mundir stendur yfir undirbúningur fyrir sumarið, en áætlað er að ræktað verði á að minnsta kosti 150 hekturum sem er fimm sinnum meira en í fyrra og verður spennandi að sjá nýsköpunina sem kemur út úr því. Það er einlæg von Hampfélagsins að stjórnvöld muni ekki láta sitt eftir liggja og styðja myndarlega við þennan nýjasta og einna mest spennandi vaxtarbrodd í íslensku samfélagi.

HAMPFELAGIÐ

HAMPUR FYRIR
FRAMTÍÐINA